

expression, the composer Liu Hanli combined the modal-harmonic, metro-rhythmic and timbre features of Chinese and European music.

The prospects for further research of the problem lie in the field of studying the features of the musical language of Chinese composers in the works of various genres for Yangjin.

Key words: Yangjin, Liu Hanli, musical language, genre, folklore, programming, composer.

Надійшла до редакції 15.02.2023 р.

УДК 93.85:78]:378

ІДЕЯ ЯГЕЛЛОНСТВА ЛЬВІВСЬКОЇ ШКОЛИ МУЗИКОЛОГІЇ

Гиса Оксана Андріївна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва.

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль

<https://orcid.org/0000-0003-2236-7498>

<https://doi.org/10.35619/ucpm.vi44.600>

oksana.hysa@tnpu.edu.ua

Мета дослідження – розглянути творчу діяльність кафедри музикології Львівського університету в контексті ягеллонства від часу створення цієї установи у 1912 р. і до початку ХХІ ст. Виокремлено історично-культурологічні знання, що дає можливість цілісно висвітлити історію становлення та розвитку музикологічної освіти в Україні, в якій об'єктивно утвердилися ягеллонські ідеї і традиції як оригінальне культурне явище вищої музичної освіти. *Висновки.* Діяльність А. Хибінського зумовила появу плеяди польських музикологів та істориків музики, які були виховані на засадах навчально-наукової методології європейської академічної освіти. Це було перше покоління музикознавців, які отримали ґрунтовну фахову освіту європейського зразка у себе на батьківщині. Високоосвічені науковці були свідомі вагомого значення музикології для розвитку духовної сфери свого народу та розуміння здобутків власної національної культури в контексті світової культури.

Ключові слова: ягеллонська культурна традиція, кафедра музикології Львівського університету, європейська академічна освіта.

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності комплексного вивчення навчальної і наукової діяльності кафедри музикології Львівського університету впродовж першої половини ХХ ст. І такого роду висвітлення здійснено із позицій системного аналізу всього періоду існування вказаної кафедри від 1912 р. до сьогодення.

Аналіз досліджень і публікацій. Специфіка ягеллонства розглядалась у працях польських та українських авторів, коли висвітлювалися проблеми сарматської культури (Л. Тананаєва [5]), а також польського бідермайера (І. Подобас [4], М. Тазбір [8] й ін.). Сутність ягеллонства, як культурного феномена, відображені у працях І. Белзи, Е. Волинського й інших учених.

Розвиток музичної освіти й становлення професійного музикознавства в Україні висвітлено в контексті складних суспільно-політичних реалій першої половини ХХ ст. у працях О. Валіхновської [1], О. Гнатишин, Л. Гнатюк, Л. Кияновської, І. Ляшенка, О. Немкович, М. Ржевської. В їхніх студіях Галицька музикознавча школа становить органічну частину всієї української музикології.

Л. Корній [3], О. Цалай-Якименко [6] здійснили ґрунтовне дослідження періоду виникнення та формування національного типу музично-теоретичної думки й музичної освіти впродовж ХVІІ–ХVІІІ ст. Це закріплено також виданням у 1996 р. К. Шамаєвою підручника для викладачів вузів і вчителів шкіл з історії музичної освіти в Україні в першій половині ХІХ ст. Окремі аспекти становлення та розвитку музичної освіти в Західній Україні в минулому висвітлені Ю. Ясіновським [7]. Діяльність у Львові консерваторії Галицького музичного товариства і Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка та його філій в містах Східної Галичини, творча праця викладачів цих навчальних закладів розкриті в наукових працях Я. Горака, Н. Кашкадамової, Л. Мазепи, Л. Шевчук-Назар. Однак зазначеній проблемі загалом мало уваги приділено в вітчизняному і зарубіжному музикознавстві. Тож існує необхідність її подальшого наукового опрацювання.

Мета дослідження – з'ясувати сутність діяльності кафедри музикології Львівського університету у руслі ягеллонської традиції Польщі й України від створення цієї установи у 1912 р. і до початку ХХІ ст.

Методологічною основою роботи є історично-культурологічні знання, що дає можливість цілісно висвітлити й осмислити розвиток музикології в Польщі та Україні, в яких об'єктивно утвердилися ягеллонські ідеї і традиції як оригінальне культурне явище вищої музичної освіти.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні провідної ролі А. Хибінського у становленні та розвитку національних музикологічних шкіл Польщі й України як спадкоємців культурного генокоду ягеллонства, що полягала в спеціальній увазі до міжслов'янських зв'язків західно-східного культурного здобутку.

Виклад основного матеріалу. У 1912 р. у Львівському університеті створено потужну музикологічну школу, яка, спираючись на національні традиції і європейські здобутки, готували науковців у цій галузі знань. Результатом плідної діяльності вказаного наукового центру стало виховання плеяди музикологів європейського масштабу. Така настанова відтворювала саме генокод ягеллонства, оскільки від заснування цього закладу існували кафедри «вільних мистецтв» (в сучасних умовах Львівський університет широко розгорнув музично-театральний профіль).

Семінаріум музикології Львівського університету створений 1912 р.; його очолив видатний музикознавець, доктор музикології, професор Адольф Хибінський [2; 10].

Нині, коли організація навчального процесу все більше орієнтується на поєднання європейських здобутків із національним спадком, виникає потреба врахування досвіду діяльності кафедри музикології Львівського університету в період до Другої світової війни як одного з джерел сучасної музикологічної освіти в Україні, а також як зразок певного самостійного шляху українського музикознавства до нинішньої інтеграції зі світовою науковою спільнотою.

Університетська музикологія Львівської шкіл у формах музикознавчих втілень концепції вищої школи стала важливим чинником освітньої повноти фахової музичної підготовки, враховуючи органіку взаємодії вищої ланки музичного шкільництва з початковим та середнім ступенями, що порушена в сучасній західноєвропейській музично-освітній системі, але існує донині в Україні. Ця тема є важливою у зв'язку з намаганнями відновити музикологію як університетську дисципліну в сучасній Україні, де музикознавство переважно функціонує у консерваторіях й академіях, що має свої переваги, про що свідчить намагання завдяки Болонському процесу відновити наукові дослідження у консерваторіях й академіях відповідно до статусу вищої школи.

Системне вивчення вказаних матеріалів дозволило відтворити сутність епохального бачення ягеллонства як оригінального чинника державотворення Литви й Польщі, в складі яких православний князівсько-боярський пласт Русі утворив основу української («руської») магнатурії у складі спочатку Литви, а згодом і Речі Посполитої. Саме литовська ініціатива створення державного союзу, оминаючи конфесійні і загалом віросповідні суперечності, стала предметом захоплення польських романтиків у XIX ст. Так ствердилася самостійна лінія в польській культурі, що зумовила піднесення в першій третині XX ст. самостійної Польщі – саме в ті десятиріччя, які склали час діяльності визначного музикознавця А. Хибінського.

Наукові розробки стосовно історичного тла активізації Львова у формуванні світоглядних настанов польського суспільства впродовж 1910–1930-х років, виникнення знаменитої філософської школи Польщі як Львівсько-Варшавської в органічному співвіднесенні зі злетом Краківської школи в музикознавстві, будучи систематизованими й осмисленими в руслі висунутої ідеї історичного орієнтування культурної мислительної типології, дозволили усвідомити органічне наслідування ягеллонської ідеї Львівським університетом. Відповідно видатний вчений і музичний діяч А. Хибінський, зосередивши у своїй діяльності польську музикологічну думку у Львівському університеті, представляв теоретично-концепційне обґрунтування діяльності «Молодої Польщі» на чолі з К. Шимановським, який своїм походженням і родинними зв'язками з Україною втілював ідею ягеллонського поєднання аристократії польського й українського народів заради величчя їхніх культуротворчих здобутків і подальшого розвитку.

Як з'ясуємо з різних джерел, університети Праги, Відня і Кракова, будучи складовою освітньої системи Австрійської монархії (з 1867 р. Австро-Угорщини), орієнтувалися на діяльність Парижа й Оксфорда [2; 15], – і це забезпечувало безсумнівні достоїнства їх діяльності, у т. ч. у річниці збереження європейських орієнтирів в організаційно-навчальній і змісті наукової роботи тих університетів. Тут особливого значення набуває Віденська школа Г. Адлера, трактування яким музично-історичної динаміки базувалося на «Катехизмі історії музики» Х. Рімана з уявленням про змінність національно-етнічного лідера в європейському (і світовому) мистецтві.

Хоча звертання до прикладів університетів Парижа й Оксфорда, а також на них налаштованого університету Відня, дуже авторитетного для Львова, визначили самозначущість музикології у складі вказаних вищих навчальних закладів Польщі й України.

Музикологічна складова навчальних програм Львівського університетів єдина в тому, що вони мають спільну з Віднем установку на спекулятивне музикознавство, даючи багаті виходи на суміжні з гуманітарним рядом дисципліни.

Персоніфікація музикологічної специфіки підготовки в Львівському університеті в особі А. Хибінського, вихованці якого заклали основи консерваторської музикології у музичних вищих навчальних закладах Львова й реалізували своїм буттям культурні гени Краківського університету як осередку слов'янського образу мислення в науковій і мистецькій роботі.

Кафедра музикології проіснувала у Львівському університеті до 31 грудня 1939 р., а з 15 січня 1940 р. на базі Закладу музикології університету створено музикознавчий факультет Львівської державної консерваторії, де А. Хибінського було обрано професором та завідувачем кафедри історії музики.

У зв'язку із зміною політичної ситуації в країні – повернення радянської влади на західно-українські землі 10 березня 1944 р. – проф. А. Хибінський назавжди виїжджає зі Львова.

Частина згаданих науковців емігрує до Польщі, а частина учнів А. Хибінського залишилася працювати в Львівській консерваторії. Серед них: М. Антонович, Я. Колодій, Я. Маринович, М. Білинська та ін.

Загалом, музикологічну зацікавленість львівських науковців можна поділити на шість груп. Першу групу складають львівські музикологи-медієвісти (О. Цалай-Якименко, Ю. Ясіновський, Ю. Медведик, Н. Сиротинська), у коло зацікавлень яких входить вивчення монодичної традиції, духовної пісні, естетики церковної музики тощо.

Представниками другої групи є музикологи – україністи (С. Людкевич, М. Білинська, Л. Яросевич, С. Павлишин, Ю. Булка, Л. Кияновська); які вивчали явища історії української музики в європейському контексті.

Третю групу представляють етномузикологи (Я. Шуст, В. Гошовський, Ю. Сливинський, Б. Луканюк); у коло їхніх зацікавлень входять різні аспекти дослідження народної музики.

Представниками четвертої групи є музикологи, які займаються дослідженням теорії музики (В. Задерацький, М. Лемішко, О. Зелінський, Я. Якуб'як).

Репрезентантами п'ятої групи є музикологи, які вивчають проблеми інтерпретології та інструментального виконавства (Т. Старух, Н. Кашкадамова, Г. Блажкевич-Брилинська, О. Катрич, І. Зінків, А. Карп'як). Зокрема, Н. Кашкадамова досліджує фортепіанне мистецтво України та зарубіжжя різних епох. Т. Старух та Г. Блажкевич-Брилинська займаються дослідженням фортепіанного виконавства і педагогіки у Львові, О. Катрич вивчає питання теоретичної інтерпретології, І. Зінків торкається проблем органології, А. Карп'як – історії та теорії практики виконавства на духових інструментах.

Представники шостої групи є музикологи, які досліджують проблеми філософії музики (О. Козаренко, Н. Швець).

Сфера наукових інтересів О. Козаренка є вельми широкою, охоплюючи визначальні риси української національної музичної мови. В його полі зору творчість М. Лисенка, А. Кос-Анатольського, Б. Лятошинського, М. Скорика, Є. Станковича, В. Сильвестрова, а також загальні питання стилетворення, композиторського мислення в історичній динаміці.

У монографічній праці «Феномен української національної музичної мови» О. Козаренко розглянув українську національну музичну мову як музично-семіотичну систему в контексті українського музично-історичного процесу. Ученим простежено генезу української національної музичної мови в умовах політа діалогу культур від початкових етапів музичного семіозу до сьогодення. Висвітлено специфіку музично-семіотичних процесів у жанрі церковної музики, творчості М. Лисенка, композиторів галицької композиторської школи, М. Скорика, В. Сильвестрова, Л. Грабовського).

Отже, наукова діяльність львівських музикологів зосереджена навколо таких головних напрямів: медієвістика, історія української музики, етномузикологія, теорія музики, історія та теорія музичного виконавства, філософія музики, регентська освіта (теорія і практика церковного співу), феномен композиторської творчості, органологія тощо.

Розглянуті шість основних напрямів львівського повоєнного музикознавства несподівано і безпосередньо резонують із зацікавленнями засновника Львівської музикології – проф. А. Хибінського (від медієвістики – до органології) Це свідчить про безперервну тяглисть львівської музикознавчої традиції, що виразно постає на тлі розривів історичного процесу.

Розглянуті й проаналізовані у дослідженні основні напрями музикознавства у Львові після Другої світової війни безпосередньо поєднані з багатоманітним творчим і науковим інтересом засновника Львівської школи музикології А. Хибінського. Це підтверджує стійкість і безперервність львівської музикознавчої традиції, незважаючи на історичний розрив, зумовлений трагічними світовими подіями.

Таким чином, очевидним є те, що Львівська школа музикології плідно продовжує і розвиває традиції свого творця, видатного вченого і педагога А. Хибінського.

Висновки. Отже, А. Хибінський є самобутньою творчою особистістю, який співвідносний у польській музичній науці першої половини ХХ ст., яка через складні історичні міжнародні обставини розподілилася в Львівському університеті, спричинивши безпосередню дотичність до ягеллонської концепції й відобразивши польські центристські вподобання після усунення установлень австрійського періоду.

Вся палітра наукової тематики видатного музиколога зумовлена напрямками і сутністю його творчої і педагогічної діяльності. Він плідно займався науковими пошуками, багато з яких були вельми перспективними, вів активну результативну педагогічну роботу, створивши заклад музикології у Львівському університеті і керуючи ним тривалий час, сформував власну авторитетну музикологічну школу, засади і традиції яких донині утверджуються і розвиваються. Він підготував свою плеяду музикологів для польської та української музичної культури.

Список використаної літератури

1. Валіхновська З. О. Музично-церковна освіта Галичини австрійської доби (1772–1918) : автореф. дис... канд. миств.: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника», Івано-Франківськ, 2009. 15 с.
2. Гуса О. *Краківська та львівська музикознавчі школи як феномен культури України та Польщі*: дис. ... канд. миств.: спец. 26.00.01 «Теорія та історія культури». ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника». Івано-Франківськ, 2017. 217 с.
3. Корній Л., Сютя Б. Історія української музичної культури : підручн. 2011. 719 с.
4. Подобас І. Мазурки Ф. Шопена в контексті варшавського бідермаєра: дис....канд. миств.: 17.00.03 «Музичне мистецтво». Одесь. нац. муз. акад. ім. А. В. Неждженової. Одеса, 2012. 199 с.
5. Танаєва Л. Сарматский портрет. Из истории польского портрета эпохи барокко. Москва : Наука, 1979. 303 с.
6. Цалай-Якименко О. Київська школа музики XVII ст. Київ, 2002. 499 с.
7. Ясіновський Ю. З історії музики західноукраїнських земель XVI– XVII ст. *Українське музикознавство* : наук.-метод. зб. 1986. Вип. 21. С. 107 – 116.
8. Tazbir J. Synkretyzm a kultura sarmatska. *Teksty*. 1974. No 4. S. 46 – 52.

References

1. Valikhnovska Z. O. Muzychno-tserkovna osvita Halychyny avstriiskoi doby (1772–1918) : avtoref. dys... kand. mystv.: spets. 26.00.01 «Teoriia ta istoriia kultury». DVNZ «Prykarpat. nats. un-t im. V. Stefanyka», Ivano-Frankivsk, 2009. 15 s.
2. Hysa O. Krakivska ta Lvivska muzykoznavchi shkoly yak fenomen kultury Ukrainy ta Polshchi: dys. ... kand. mystv.: spets. 26.00.01 «Teoriia ta istoriia kultury». DVNZ «Prykarpat. nats. un-t im. V. Stefanyka». Ivano-Frankivsk, 2017. 217 s.
3. Kornij L., Siuta B. Istorii ukrainskoi muzychnoi kultury : pidruchn. 2011. 719 s.
4. Podobas I. Mazurky F. Shopena v konteksti varshavskoho bidermaiera: dys....kand. mystv.: 17.00.03 «Muzychne mystetstvo». Odes. nats. muz. akad. im. A. V. Nezhdanovoi, Odesa, 2012. 199 s.
5. Tanaeva L. Sarmatskiy portret. Yz ystoryy polskoho portreta epokhy barokko. Moskva : Nauka, 1979. 303 s.
6. Tsalaï-Yakymenko O. Kyïvska shkola muzyky XVII st. Kyiv, 2002. 499 s.
7. Iasinovskiy Yu. Z istorii muzyky zakhidnoukrainskykh zemel XVI– XVII st. Ukraïnske muzykoznavstvo : nauk.-metod. zb. 1986. Vyp. 21. S. 107 – 116.
8. Tazbir J. Synkretyzm a kultura sarmatska. *Teksty*. 1974. No 4. S. 46 – 52.

THE IDEA OF JAGIELLONISM OF LVIV'S SCHOOLS OF MUSICOLOGY

Hysa Oksana – Candidate of Arts, Docent of the Department of Musicology and Methodology of Musical Art, Ternopil National Pedagogical by Volodymyr Hnatyuk University, Ternopil, Ukraine

The purpose of the study is to reveal and analyze the creative activity of the Department of Musicology of Lviv University in the context of Jagiellonism from the time of creation of this institution in 1912 to the beginning of the 21st century. Historical and cultural knowledge is distinguished, which makes it possible to cover the history of formation and development of musicological education in Ukraine, in which Jagiellonian ideas and traditions were objectively established as an original cultural phenomenon of higher music education.

Conclusions. A. Chybiński activity led to the emergence of a galaxy of Polish musicologists and historians of music, who were educated on the basis of educational and scientific methodology of European Academic Education. It was the first generation of musicologists who received a thorough professional education of the European model at home. Highly educated scientists were conscious of the significant importance of musicology for the development of the spiritual sphere of their people and understanding the achievements of their own national culture in the context of world culture.

Key words: Jagiellonian cultural tradition, Department of Musicology at Lviv University, European Academic Education.